

fattede annoteringer og absolut up-to-date med hovedvægten på nyere hjælpemidler og litteratur, hvorunder også den spredte tidsskriftlitteratur er medtaget. Blandt hjælpemidlerne til Danmarks historie kan det dog undre, at et værk som *Bibliotheca Danica* ikke er nævnt.

Bogens andet afsnit »L'État des connaissances« giver en skildring af perioden dels i hele regionen og dels i dens enkelte lande. Specielt de kapitler, hvor forfatteren sammenligner udviklingen i de forskellige lande, giver mange nye og undertiden overraskende perspektiver. Emnets geografiske afgrænsning har mange fordele. De behandlede lande viser mange fælles træk i denne periode, men som enhver regional afgrænsning har også denne sine svagheder. For ganske vist er »Nordsøen sted for handelsmæssig og undertiden militær konkurrence naboerne imellem« (s. 67), men en væsentlig del af denne konkurrence udspilles dog i Østersøområdet, som kun behandles ganske perifert i bogen.

De godt 200 sider, der er blevet afsat til dette afsnit, har naturligvis ikke tilladt nogen tilfredsstillende gennemgang i traditionel forstand. Jeannin har da også helt udeladt den almindelige politiske og økonomiske historie og koncentrerer sig om en analyse af de økonomiske funktioner, samfundsstrukturer og politiske systemer. Det forudsættes altså, at læserne i forvejen behersker den almindelige historie, og man kan nok tvivle på, at franske studerende, som bogen især henvender sig til, i de eksisterende fremstillinger på vesteuropæiske sprog af Skandinaviens historie kan erhverve tilstrækkelig baggrund til at få noget ud af Jeannins analyser. Således behandles et så centralt punkt i Danmarks historie som statsomvæltningen i 1660 på kun 7 linier, som dog i telegramstil er meget rammende.

Bogens mest interessante del er utvivlsomt det sidste afsnit: »Débats d'interprétation et orientations de recherche«. Egentlige forskningsoversigter er kapitlerne om den engelske revolution i det 17. årh., Nederlandenes nedgang i det 18. årh., og »Les changes de l'empire« i Sveriges historie, der viser forfatterens dybe indsigt i den faglige litteratur om perioden på samtlige berørte landes sprog. Udtryk for mere personlig forskning og stillingtagen er derimod bogens to sidste kapitler: om demografi, levestandard og beskæftigelse samt »Mécanismes conjoncturels et structures différenciées«. I dette afsnit diskuteres mange af de problemer, som debatten om det 17. århundredes krise har rejst (jvf. Niels Steensgaard i HT 12 rk. IV, s. 475-504), og i sidste kapitel kritiserer Jeannin især franske historikers anvendelse af konjunkturbegrebet ved på basis af prisbevægelser alene at beskrive hele den økonomiske aktivitet i korte og lange cykler.

Jeannin har med sin bog frembragt ikke blot en værdifuld bibliografisk håndbog men også en god orientering om de sidste årtiers forskning specielt indenfor det 17.-18. årh.s økonomiske og sociale historie.

KARL-ERIK FRANDSEN

ROLF VALLERÖ: Svensk handels- och sjöfartsstatistik 1637-1813. En tillkomst-historisk undersökning. Urval. Skriftserie utgiven av Statistiska Centralbyrån. Nummer 1. Stockholm 1969. 145 s. Ill. Med et engelsk resumé. 22 sv. kr.

Som det andetsteds i dette hæfte (s. 254) anmeldte værk, Staffan Högberg: *Utrikes-handel och sjöfart på 1700-talet*, er det foreliggende blevet til under professor Ernst

Söderlunds inspiration og under hans tilsyn i Ekonomisk-historiska Seminaret, og de to forfattere har mangfoldige henvisninger til hinanden. Men dermed hører lighederne op. For medens Högbergs værk bl.a. er en demonstration af, hvorledes man på en række vigtige punkter kan anvende det statistiske materiale, er Vallerös en gennemgang af dette materiales tilblivelseshistorie. Udgangspunktet er taget i 1637, fordi man fra dette år har den ældste bevarede handelsbalanceberegning. I frihedstiden nåede arbejdet med statistiken et højdepunkt, mener forfatteren, men fra 1780'erne blev interessen svagere, og 1813 holdt arbejdet op, hvorfor forfatteren har valgt dette år som afslutning.

Skriftet indledes med en uhyre minutøs gennemgang af de udtryk, der anvendtes i den samtidige statistik. For historikere, der har beskæftiget sig med tilsvarende emner, turde dette afsnit være temmelig overflødig, selv om danske læsere uden tvivl har godt af at få at vide, at en persedelekstrakt er en opgørelse over im- og eksporterede varer. – Da handelsstatistiken hvilede på toldvæsenets opgørelser, finder forfatteren sig ligeledes foranlediget til at give en meget grundig gennemgang af de i perioden gældende forskrifter for toldbehandlingen. Reglerne ligner meget de danske, men synes at have været endnu mere rigoristiske. Man får her også en fortegnelse over de bevarede regnskaber og bilag fra det 18. århundrede. Det fremgår, hvad ikke var ukendt i forvejen, at den svenske statistik var meget nøjagtig, således begyndte man allerede fra 1724 at indføre ikke blot skibernes, men også skibenes navne i toldbøgerne.

Herefter gennemgår forfatteren selve handelsstatistikens historie. Fremstillingen er delt i to perioder, nemlig 1637–1730 og 1730–1813. For begge vedkommende gælder dog, at forfatteren hovedsagelig bestræber sig for at påvise, hvornår de forskellige former for statistik er påbegyndt og de vanskeligheder, som udarbejdelsen af dem har voldt. Undertiden gives meget korte antydninger om, hvad der var den politiske baggrund for deres gennemførelse, t. eks. at ønsket om en mere energisk manufakturpolitik var baggrunden for omlægningen af statistiken i 1730'erne. Denne reform bestod i, at man nu udarbejdede handelsbalancerne således, at de viste handelen med hvert enkelt land, medens man tidligere havde nøjedes med at søge at få klarhed over Sveriges samlede im- og eksport. Samtidig begyndte man at udarbejde en egentlig søfartsstatistik, og fra 1738 opstilledes tabeller over både varemængder og værdier, og forfatteren gør til en vis grad rede for de metoder, der anvendtes ved udarbejdelsen.

Skriftet er meget kortfattet, men man kunne have ønsket, at der var ofret væsentlig mindre plads på reglementer og opregninger til fordel for en sammenligning mellem det statistiske grundmateriale og de udarbejdelser, det blev grundlag for. Men hertil er der kun svage tilløb. Ligeledes savnes et forsøg på at vurdere toldpersonalets dygtighed og evne til at udarbejde grundmaterialet, og navnlig en ikke-svensker kunne have ønsket meget mere om den politiske og økonomiske baggrund. Nu er skriftet nærmest en introduktion til emnet og mest værdifuldt, fordi der så nøje gøres rede for, hvilket materiale der findes. Men skal man vide noget om, hvad det kan bruges til, må man gå andetsteds hen, f. eks. til Högbergs værk.

AA. RASCH